

DNB Magazine

Een uitgave van de Nederlandsche Bank
Nummer 4, september 2006

Special!
Extra guldenspecial
in het midden van
dit Magazine

Publiek drukt stempel op eurobiljet

Speurtocht naar illegale geldtransactiekantoren

Rick van der Ploeg: 'Het gaat goed met Europa'

Inhoud

Publiek drukt stempel op eurobiljet

4 Uit onderzoek blijkt dat naarmate mensen biljetten beter waarderen, ze er meer van afweten – en dus ook meer echtheidskenmerken kennen. Dat is één van de redenen voor DNB om regelmatig de mening van het publiek te vragen over de bankbiljetten. De ECB neemt de belangrijkste conclusies mee in het ontwerp van een tweede euroserie.

De speurtocht naar illegale geldtransactiekantoren

8 De meeste mensen doen een buitenlandse overboeking via hun eigen bank of een grenswisselkantoor. Een aantal mensen echter mijdt bewust de officiële financiële bedrijven om via illegale geldtransactiekantoren, zonder DNB-vergunning, grote bedragen over te maken zonder een spoor achter te laten.

DNB Magazine Guldenspecial

2006 is het laatste jaar waarin de guldenmunten ingewisseld kunnen worden. In het hart van dit Magazine vindt u een speciale uitgave met veel wetenswaardigheden over ons oude geld, het goud en de antwoorden op veelgestelde publieksvragen.

Publiekservice

Algemeen nummer DNB

020 - 524 9111

Voorlichting

Voor vragen op het terrein van de Nederlandsche Bank kunt u bellen met de Informatiedesk van de afdeling Communicatie.

0900 - 520 0520 (€ 0,35 p/gesprek)
info@dnb.nl

Voor vragen over beleggingsinstellingen, effectendienstverlening en consumentenkrediet kunt u de Autoriteit Financiële Markten benaderen.

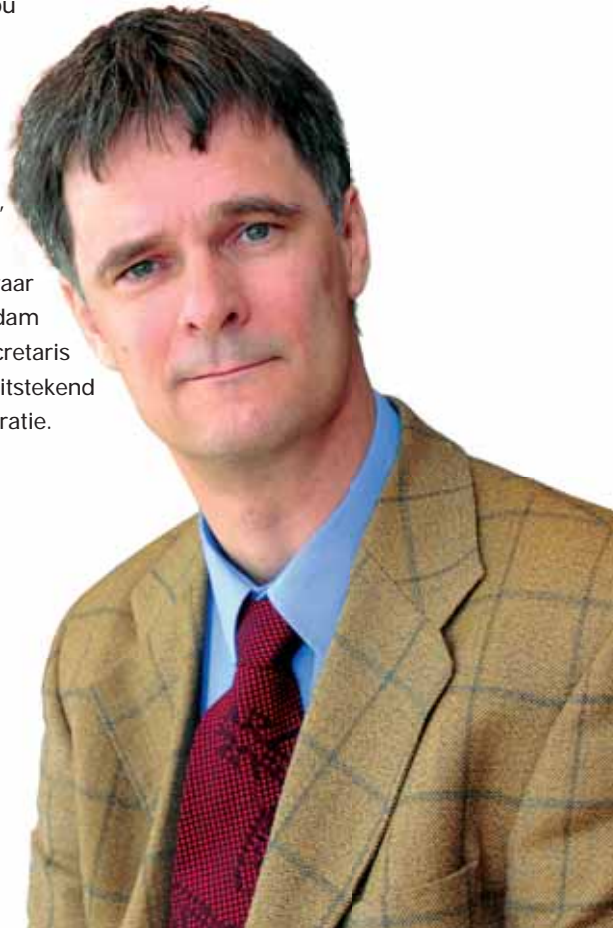
0900 - 540 0540 (€ 0,35 p/gesprek)
Toezichtslijn@autoriteit-fm

Neem ook eens een kijkje op de website van DNB: www.dnb.nl

Rick van der Ploeg: 'Het gaat goed met Europa'

22 'Of je nou kijkt op wetenschappelijk, cultureel of economisch terrein; overal zie je verregaande vervlechting.'

Volgens econoom Rick van der Ploeg, hoogleraar in Florence en Amsterdam en voormalig staatssecretaris van Cultuur, gaat het uitstekend met de Europese integratie.

Verder

Artikelen:

12 Steeds meer betalingen via elektronische snelweg

30 Een nieuw rapportagekader voor verzekeraars

Rubrieken:

11 Va Banque: Effe chippen?

17 U heeft een vraag?

Kan ik overal betalen met een herdenkingsmunt?

18 Banktueel

26 DNB in Europa

Jonge professionals onderzoeken de grenzen van Europa

33 Seminars

34 Kunstpodium: Dan McCarthy

35 Informatie

Hoe gelukkig maakt geld

In tegenstelling tot het oer-Hollandse spreekwoord 'Geld maakt niet gelukkig' vindt meer dan de helft van de Nederlanders dat geld dat nou juist wel doet. En driekwart van de Nederlanders voelt zich nogal tot zeer gelukkig. We vinden ook dat geld gelukkiger maakt dan een goede gezondheid en het hebben van kinderen (ook volgens mensen met kinderen!). Volgens 20% van de Nederlanders zijn binnen de Europese Unie de Zweden het meest gelukkig, gevolgd door andere niet-onbemiddelde landen als Nederland (13%) en Luxemburg (12%). Dit blijkt uit onderzoek van Trendbox onder 500 Nederlanders van 16 jaar en ouder.

In deze uitkomsten zit iets vreemds. Enerzijds vinden Nederlanders dat geld gelukkig maakt, anderzijds zijn de meeste mensen niet dol op geldzaken. En ze hebben weinig kaas gegeten van hun persoonlijke financiële situatie, zoals in DNB Magazine van februari kon worden geconstateerd. Terwijl je zou mogen verwachten dat mensen zich graag bezig houden met iets dat hen in een euforische stemming brengt.

De Universiteit van Leicester publiceerde onlangs haar Wereldkaart van geluk. In dit onderzoek naar de gelukkigste landen ter wereld scoort Denemarken de eerste plek en prijkt Nederland op plaats vijftien. Met ons geluk zit het dus wel goed. Verheugend is ook dat uit het onderzoek van Trendbox blijkt dat we niet jaloers zijn op het geluk van anderen. Had Willem Frederik Hermans toch ongelijk toen hij de gevleugelde woorden van de Romeinse keizer Vespasianus 'Geld stinkt niet', omwerkte tot 'Geld stinkt alleen als het in de zak van een ander zit'.

Om bij te dragen aan het geluksgevoel van Nederland besteedt dit nummer van DNB Magazine veel aandacht aan geld, en wel aan de guldenmunten. Die kunnen nog tot het eind van dit jaar worden ingeleverd. Daar krijg je de tegenwaarde in euro's voor terug. Als dat niet gelukkig maakt.....

De redactie

Het publiek drukt z'n stempel op het eurobiljet

Marktonderzoek is essentieel voor een beter ontwerp van bankbiljetten

Hoe ziet u of een biljet van 250 euro vals is? Heel simpel: zo'n biljet *bestaat* niet – al denkt menig Nederlander van wel. En maakt het eurodesign weinig emoties bij u los, behalve lichte ergernis dat het honderdje uit uw portemonnee steekt en het vijfje lelijk oogt? Dan bent u niet de enige. DNB peilt geregeld wat het publiek weet én vindt van de eurobankbiljetten.

Frans van der Heijden

Geachte heer Wellink! Wendt u alstublieft uw invloed aan om ervoor te zorgen dat de ontwerper van de Zonnebloem de opdracht krijgt voor een geheel nieuwe serie eurobiljetten. De huidige Oostenrijkse rotzooi is echt te lelijk en te vies om vertrouwen te wekken. Alleen Nederlandse designers zijn in staat om een waardevolle en artistiek verantwoorde euro te creëren!

Deze schriftelijke hartenkreet ontving de president van de Nederlandsche Bank, kort nadat de Europese ‘moeder’ te Frankfurt in 2004 een nieuwe serie coupures had aangekondigd. De brief is illustratief voor de trots en het heimwee waarmee veel Nederlanders terugdenken aan hun geliefde guldenbiljetten. Maar toch... het euro-ontwerp kan op steeds meer waardering rekenen, zo blijkt.

Welke coupures zijn u bekend en wat staat erop? Komt de ‘boodschap’ ook over? Wat is uw favoriete biljet, en welke bevat u minder? En, veel belangrijker: welke kenmerken van echtheid kunt u noemen? Het zijn vragen die sinds 1983 stevast terugkeren in een twejaarlijks consumentenonderzoek van DNB. Werden tot 1999 de kennis en waardering van de guldenbiljetten gepeild, vanaf 2002 zijn de eurobriefjes het object. Bij de laatste peiling (in 2005) zijn voor het eerst ook de emoties gemeten die het design bij mensen teweebbrengt.

Waardering = meer kennis

Centrale banken nemen steeds vaker het initiatief tot publieksonderzoek over bankbiljetten, maar meestal gaat het om eenmalige metingen. Uniek aan de herhaalde DNB-peiling is dat het een reeks van uitkomsten oplevert die een vergelijking door de tijd mogelijk maakt. Overigens hebben enkele centrale banken een deel van het DNB-onderzoek overgenomen, zoals de US Treasury en de Bank of Canada. Hierdoor is het voor het eerst mogelijk om ook internationaal de waardering voor papiergeld te vergelijken. Om maar iets te noemen: ook al neemt onze appreciatie voor de eurobiljetten toe, ze bleef in 2003 nog ver achter bij het enthousiasme van de Canadezen voor hún bankjes.

Dan nu de hamvraag: waarom is het zo van belang te achterhalen wat de mensen van geldbriefjes vinden en weten? “Marktonderzoek is essentieel voor het ontwerpen van betere bankbiljetten”, schrijft DNB’er Hans de Heij in het artikel *Public feedback for better banknote design*,

Slechts 5 procent weet zich van het 50-biljet spontaan een poort of deur te herinneren

een weerslag van zijn survey’s. Natuurlijk, we moeten snel en simpel een vals eurobiljet kunnen herkennen. Maar wat doet het ertoe of het publiek een bankbiljet mooi dan wel lelijk vindt? ‘Toen ik in 1981 bij DNB kwam werken, vond ik het meteen al vreemd dat de eindgebruikers van de biljetten niets gevraagd werd’, zegt industrieel ontwerper De Heij, in 1983 de (mede)initiator van het consumentenonderzoek. ‘Want elk product wordt voor klanten gemaakt, in dit geval het publiek en de winkeliers. Veel centrale banken hebben nog te weinig oog voor hun eisen, óók wat het ontwerp betreft. Uit mijn onderzoeken blijkt dat naarmate mensen biljetten mooier vinden, ze er meer van afweten – en dus ook meer echtheidskenmerken kennen. Het streven naar aantrekkelijke biljetten moet je dan ook zien als een tussendoelstelling.’

Iets van mensen erop

Een fraai bevonden ontwerp leidt dus indirect tot meer detectie van vals geld. De eerstvolgende vraag is dan: hoe *staat* het met de publieke waardering? Uit de brandbrief aan Nout Wellink in de aanhef mogen we opmaken dat Nederlanders nog altijd kampen met liefdesverdriet over hun verwelkte Zonnebloem en gevloggen Snip. Toch waren er van meet af aan ook positieve reacties. Zo citeerde de Volkskrant iemand een dag voor invoering van

De poorten en ramen op de voorzijde van de eurobiljetten staan voor ‘openheid naar anderen’.

Bijna 20 procent van de Nederlanders denkt dat er briefjes van 1.000 bestaan

De bruggen op de achterkant symboliseren 'verbondenheid tussen mensen'.

de euro: "Al die streepjes en blokjes op de guldenbiljetten waren meer iets voor intellectuelen, niet voor de man in de straat. De eurobiljetten zijn veel beter". En: "Ik hou van die biljetten, ze zijn mooi. Ook herken je ze, anders dan de dollar, heel eenvoudig aan hun omvang en kleur".

Uit de DNB-peilingen blijkt dat Nederlanders de eurobiljetten elk jaar weer meer gaan waarderen – al moet het vijfje onveranderd rekenen op een 'lelijk' van de meerderheid. Het biljet van 100 euro is daarentegen een duidelijke publieksliefeling. Volgens Hans de Heij spelen bij dat verschil in waardering waarschijnlijk de kleur (heldergroen vs. grijzig) en het formaat (prominent vs. onbeduidend) een rol. 'Bovendien is de 100 het enige biljet met iets van mensen erop: aan de poort op de voorzijde prijken twee koppen.' Ook de emotiepeiling wijst uit dat veel mensen niet echt warm of koud worden van de biljetten – *boredom* scoort hoog. Dat de ontwerpen wel wat meer 'leven' kunnen gebruiken, is één van de aanbevelingen die de ECB meeneemt in de tweede euroserie, uiterlijk te verschijnen in 2010.

Openheid of oud gebouwtje?

Hoe is het, gegeven de groeiende waardering voor het uiterlijk, gesteld met de kennis over de eurobiljetten? Enige opmerkelijke uitkomsten op een rijtje. Bijna 20 procent van de Nederlanders denkt dat er briefjes van 1.000 circuleren, terwijl een op de zeven in het bestaan van een 250-couppure gelooft. Overigens is dat wat minder vreemd als je bedenkt dat een flinke meerderheid nog nooit een biljet van 500 of 200 in handen heeft gehad. De Heij: 'Blijkbaar denken mensen dan terug aan de guldenreeks.' Verder weten de meeste ondervraagden vrij weinig te vertellen over de beeld- en tekstelementen van, in dit geval, het 50-biljet, vooral de oranje/bruine kleur en het opschrift '50 euro' worden genoemd.

Doordat er relatief weinig blijft hangen van het ontwerp, komt ook de 'boodschap' van de eurobiljetten maar ten dele over. De poorten en ramen op de voorzijde staan bijvoorbeeld voor 'openheid naar anderen', terwijl de bruggen op de achterkant 'verbondenheid tussen mensen' symboliseren. Echter, slechts 5 procent weet zich van het 50-biljet spontaan een brug te herinneren, terwijl nog eens 5 procent aan een poort of deur refereert. Daarnaast houdt 9 procent het – deels terecht – op 'iets van een oud gebouwtje'. Maar niemand van de ondervraagden zag vensters die uitnodigend openstaan.

Belangrijker is echter de kennis van echtheidskenmerken: waaraan herken je of een eurobiljet vals is? En daarop scoort de Nederlander een stuk beter, ook in vergelijking met de guldenperiode. Wist men in 1983 gemiddeld slechts één echtheidskenmerk te noemen, in 2005 zijn dat er ruim twee. Voorlichting blijkt hier een prominente rol te spelen. Toen DNB na de grootscheepse introductiecampagne in 2001 besloot de eurobiljetten enige jaren niet actief te promoten, zakte de kennis van *security features* van 2,3 naar 2,0. Maar zodra DNB begin 2004, na groot 'vals' alarm, publicitaire actie ondernam, steeg de score prompt weer naar het oude niveau. Intussen blijft een zorg dat nog altijd 15 tot 20 procent (onder wie veel ouderen), geen enkel echtheidskenmerk kan noemen. 'Om de algemene kennis te verhogen, zou de strategie van DNB zich vooral op deze groep moeten richten', aldus De Heij.

Gekras, gezoem, gekwinkeler

Het watermerk blijft bij het grote publiek het meest genoemde echtheidskenmerk, gevolgd door het hologram. Bij de lage coupures is dit een zilverachtige strip, bij de hogere een glimmende zegel. Op afstand volgen de veiligheidsdraad – tegen het licht zichtbaar in het midden van de biljetten – en de voelbare drukinkt. Verder raken winkeliers steeds vertrouwder met hun 'eigen' *features*. Bijvoorbeeld: onder een UV-lamp blijft het papier donker en dof, maar zie je wel de Europese vlag opdichten.

Hoewel het watermerk duidelijk favoriet is bij de Nederlanders, kunnen de meesten niet navertellen wat het voorstelt. Sommigen denken dat het om een dier gaat, terwijl het in werkelijkheid een poort of raam betreft. Misschien dat het roodborstje (fl 25) en de ijsvogel (fl 10) van de oude guldenbiljetten nog nostalgisch in het achterhoofd nakwinkeleren. Feit is wel dat een 'dierlijke' gewoonte uit die tijd nu ook vaak als *security-check* op de ribbeltjes van de euro wordt toegepast: wie met zijn nagels over de Zonnebloem kraste hoorde, naar verluidt, het zoemen van een bij...

Verificatiefoefjes als voelen en tegen het licht houden blijken bij het publiek trouwens populairder dan de subtiele 'kantelmethode': als je op de juiste manier met een eurobiljet heen en weer beweegt, zie je de glimmende beeldmerken van kleur en inhoud veranderen. Nederlanders vinden dat kennelijk te bewerkelijk, zoals ook de Russen niet dol zijn op dergelijk gemanoeuvreren met hun roebels.

Meer 'voelen' en minder 'kantelen' – het is een advies dat de ECB overneemt bij de voorbereiding van de tweede euroserie. Evenals de conclusie dat de verwarrende verschillen in echtheidskenmerken tussen lagere en hogere coupures – bijvoorbeeld: strip vs. zegel – beter kunnen verdwijnen. En, zoals gezegd: er komt meer 'leven' in de biljetten, bijvoorbeeld door het gebruik van een portret in het watermerk.

Het watermerk blijft bij het grote publiek het meest genoemde echtheidskenmerk, gevolgd door het hologram

Een Sinterklaasgevoel

Hans de Heij, vanuit DNB lid van het Europese *Design & Origination Team*, is blij dat de ECB diverse aanbevelingen uit het DNB-onderzoek ter harte neemt. En ook wel trots: 'Met ons frequente marktonderzoek vervullen wij duidelijk een voortrekkersrol. Wel vind ik het jammer dat de ECB niet gekozen heeft voor een echt nieuw ontwerp. In Nederland heerst bij de aankondiging van een nieuw biljet vaak een Sinterklaasgevoel: wat voor moois is er nu weer gemaakt...?'

Tot slot: we zullen voorlopig moeten leven met het honderdje dat te groot is voor onze portemonnee. Maar, en dat vergoedt veel, het is wel het *mooiste* eurobiljet dat zo opzichtig uit de beurs steekt. •

De Oostenrijker Robert Kalina maakte in 1996 het winnende euro-ontwerp.

De strijd tegen de financiële cowboys

DNB speurt actief naar illegale geldtransactiekantoren

Waar kun je geld overboeken naar het buitenland? Bij een bank, luidt het voor de hand liggend antwoord. Toch zijn er mensen die de officiële en door wetten 'getemde' financiële bedrijven mijden. Via illegale geldtransactiekantoren, zonder DNB-vergunning, kunnen gemakkelijk grote bedragen worden verplaatst zonder een spoor achter te laten. DNB bezoekt onaangekondigd tientallen bedrijven en personen die vermoedelijk illegale financiële diensten verrichten.

Erica Verdegaal

Afgelopen juli was een enerverende maand voor de dertien medewerkers van het Expertisecentrum Handhaving van DNB. Uit 76 verdenkingen selecteerden zij tientallen bedrijven en personen, waarvan het vermoeden bestond dat zij als illegaal geldtransactiekantoor actief waren. In groepjes van twee of drie bezochten ze deze partijen door vrijwel heel Nederland. Die ongeregistreerde kantoortjes verzorgen overboekingen naar het buitenland via hun eigen bankrekening, bankrekeningen van anderen, of volgens het Hawala-systeem. Dat laatste werkt zo. Stel je wilt duizend euro overmaken naar het buitenland. Dat bedrag geef je contant af bij een Hawala-bankier. Deze laat een collega Hawala-bankier in het bewuste land per fax of telefoon weten dat het bedrag aan de begunstigde kan worden uitbetaald als deze zich kan legitimeren met een afgesproken bewijs, bijvoorbeeld een wachtwoord,

last krijgen van concurrentievervalsing of ze worden misbruikt voor illegale praktijken. Maar het ergste is dat illegale geldtransactiekantoren eenvoudig als vehikel gebruikt kunnen worden voor geldstromen van criminelen en terroristen.'

Dit laatste gebeurt al, blijkt uit onderzoek. *De Financial Action Task Force (FATF)*, een internationale organisatie die acties tegen witwassen en terrorismefinanciering coördineert, heeft de aanpak van ondergronds bankieren benoemd tot een van de kernpunten bij de bestrijding van de financiering van terrorisme. Volgens een schatting van het Internationale Monetair Fonds (IMF) gaat in ondergronds bankieren wereldwijd nu zo'n 100 miljard dollar om. Dat is zeker niet allemaal verbonden met criminaliteit en terrorisme, maar het gaat wel buiten het gereguleerde circuit om.

Volgens een schatting van het IMF gaat in ondergronds bankieren wereldwijd nu zo'n 100 miljard dollar om

een cijfercode of een bewijsstuk. Hawala-bankiers verrekenen de betaalde en ontvangen bedragen onderling, via bijvoorbeeld koeriers, reguliere overboekingen of – en dat komt veel voor – via te lage facturen voor verhandelde goederen. Er is dan geen gesleep met grote pakken geld, maar enkel een verrekening via handel of dienstverlening.

Slechte naam

Naast Hawala is ook het begrip *underground banking* of ondergronds bankieren de laatste jaren in zwang. De term *underground banking* staat voor illegale geldtransacties, de geldstroom dus die zich onttrekt aan regelgeving en toezicht. Zo voldoet *underground banking* niet aan de Wet inzake de Geldtransactiekantoren, de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (MOT) en de Wet Identificatie Dienstverlening (WID). Voor de samenleving is dat riskant, vertelt Casper Riekerk, hoofd van het Expertisecentrum Handhaving. 'Als allerlei cowboys ons financiële stelsel in- en uitstappen en via Nederland geld over de wereld kunnen sturen, dan wordt de integriteit van ons financiële stelsel op diverse punten bedreigd. Ten eerste krijgt de markt een slechte naam, waardoor consumenten en financiële dienstverleners hun vertrouwen in die markt verliezen. Ook kunnen legale bedrijven

Alle geldtransactiekantoren in Nederland horen te voldoen aan de Wet inzake de geldtransactiekantoren van 2002. Ruim veertig organisaties doen dat nu, zij staan bij DNB geregistreerd. Vestigingen van deze bedrijven zijn vaak herkenbaar aan het woord 'Change' of 'Money transfer' op de voorgevel. De illegale geldtransactiekantoren daarentegen leiden een verborgen bestaan. Toezichthouder Petra Steenbakker, die al diverse illegale kantoren bezocht, vertelt hoe dat gaat in de praktijk. 'Ze zijn vaak gevestigd in ontmoetingsplaatsen van bepaalde bevolkingsgroepen zoals een Surinaamse toko, een kapsalon, een Turks theehuis of een verzendkantoortje voor pakketten. De oorsprong ervan is doorgaans niet crimineel. Het zijn plekken waar geld wordt verstuurd naar familieleden in het buitenland. Men kent elkaar goed en er is een sterke onderlinge vertrouwensband. De kantoortjes worden gebruikt vanwege een ingesleten patroon of juist die vertrouwensband. Ook speelt mee dat de ontvanger vaak geen bankrekening heeft of er zelfs helemaal geen banken zijn. De financiële sector is in die landen bij lange na niet zo sterk ontwikkeld als in Nederland, maar zo kunnen mensen toch 50 of 100 euro per maand ontvangen vanuit Nederland. Dergelijke activiteiten vormen geen probleem, zolang ze maar volgens de spelregels van de wet worden gedaan. En daar ontbreekt het nou juist vaak aan.'

De DNB-Medewerkers gaan niet zomaar lukraak ergens op af

Risicoanalyse

Riekerk toont op zijn computer een plattegrond van Nederland met daarop de bijna tachtig locaties van de vermoedelijke *underground* bankers. Hoe kwam DNB ze op het spoor? 'We baseren ons op allerlei signalen', zegt Steenbakker. 'We hebben meldingen via de geregistreerde kantoren, maar ook van het publiek, de politie en van Fiod-ECD. Verder gaan we af op folders, reclames op het internet of advertenties in bijvoorbeeld Turkse of Surinaamse kranten.' De DNB-medewerkers gaan niet zomaar lukraak ergens op af. Vooraf is er altijd afstemming met de politie, de Fiod-ECD en het Functioneel Parket (een onderdeel van het Openbaar Ministerie), vertelt Steenbakker. 'We maken een risicoanalyse en checken bij de opsporingsinstanties of er geen strafrechtelijk onderzoek loopt en of onderzoek voor ons geen veiligheidsrisico met zich meebrengt. Loopt er een strafrechtelijk onderzoek tegen een bedrijf, dan moeten we goed afstemmen of wij dat niet belemmeren. Dat willen en mogen wij niet.'

Riekerk benadrukt dat de controlebezoeken absoluut niet op politie-invallen lijken. Handhaving van wet- en regelgeving staat voorop, maar DNB wil deze partijen ook bewust maken van de spelregels. 'Als we daar binnen hollen als strenge, blanke Hollanders in pak met wetboeken onder de arm, krijgen we geen aansluiting en zal men nooit snappen waar het ons om gaat. Het is al moeilijk genoeg om uit te leggen dat illegale geldtransacties het financiële stelsel kwetsbaar maken voor terrorismefinanciering. Eigenlijk beschermen we iets heel abstracts.' Ook kan een taalprobleem spelen, vult Steenbakker aan. 'Dat kan leiden tot lange, moeizame gesprekken waarin we op een eenvoudige manier moeten uitleggen waarom men zich aan de regels moet houden.' Maar wel spannend, vindt ze. 'Ik vind de onderzoeken het leukste deel van mijn werk. Elke situatie is uniek en elk mens is anders. Het is afwachten wat je aantreft en of mensen wel of niet meewerken.'

Dwangsom

Het doel van de DNB-actie is tweeledig, zegt Riekerk. 'Enerzijds willen we bereiken dat partijen zonder vergunning ofwel gaan

voldoen aan de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren of dat ze hun werkzaamheden staken.' Voor kleine kantoorjes is dat eerste vrijwel onhaalbaar. Die zullen dus moeten stoppen. Als overtreders dat niet uit eigen beweging doen, hangt hen meestal een flinke dwangsom boven het hoofd als ze hun activiteiten voortzetten.

Naast direct effect beoogt de DNB-actie een preventieve werking, zegt Riekerk. 'Over de controles zal beslist gesproken worden in de markt. We hopen dat diverse illegale kantoren de activiteiten daardoor uit zichzelf zullen staken en dat hun klanten andere loketten gaan zoeken voor hun transacties. Dat laatste kan even lastig zijn, maar als dat nieuwe legale loket netter en strakker werkt, heeft de klant daar uiteindelijk profijt van.' Een neveneffect van de actie kan ook zijn dat DNB extra signalen binnenkrijgt over illegale financiële activiteiten en er zodoende een scherper beeld ontstaat van zowel het percentage als het soort overtredingen in deze branche.

Naast illegale geldtransactiekantoren kunnen dit jaar ook de illegale trustkantoren rekenen op extra aandacht van het Expertisecentrum Handhaving van DNB. Riekerk: 'Een aantal trustkantoren werkt nog altijd zonder vergunning. Wij moeten zorgen dat die illegale partijen van het toneel worden verwijderd.' Die laatste klus blijkt overigens eenvoudiger dan de aanpak van het ondergronds bankieren. Riekerk: 'Een trustkantoor is een echt bedrijf dat administratieve en juridische diensten verleent. Die vind je wel. Maar als iemand thuis een bedrijfje maakt van geld overboeken voor familie, vrienden en andere klanten, is dat veel lastiger te achterhalen en te bewijzen.'

Als illegale kantoren hun activiteiten niet staken, hangt hen meestal een flinke dwangsom boven het hoofd

Effe chippen?

'Ah, je werkt bij betalingsverkeer... ik geef je mijn rekeningnummer, dan kun je een paar miljoentjes overmaken! En als dat niet lukt: er mag ook zo'n geldwagen bij me langskomen.' De reactie die ik op feestjes en verjaardagen krijg als ik vertel op welke afdeling bij de Nederlandsche Bank ik werkzaam ben, is vrijwel altijd een variant op bovenstaande. Andere favoriete thema's met een wijntje en een blokje kaas in de hand zijn geconstateerde prijsstijgingen door de introductie van de euro en het vermeend wanstaltige uiterlijk van de biljetten. Met stip op één: 'Kun je niet eens zo'n goudstaaf voor me meenemen?'

Een onderwerp dat bij deze gelegenheden aan een opmerkelijke opmars bezig is, is de Chipknip. Dit betaalinstrument is bij veel mensen op zijn zachtst gezegd niet populair. 'Wat heb je daar nou aan' is nog de meest genuanceerde reactie; 'Kunnen we dat ding niet gewoon afschaffen?' komt vaker voor. Ik voel me dan gedwongen het voor de elektronische portemonnee op te nemen. Want in bepaalde situaties is hij wel degelijk handig én wordt hij vaak gebruikt.

De banken geven gerust toe dat de Chipknip niet het succes is dat zij er bij de introductie in 1996 van verwachtten. Een transactieaantal van 147 miljoen in 2005 klinkt misschien indrukwekkend, maar als je bedenkt dat Nederlanders ruim 1,3 miljard keer pinden, zijn de verhoudingen duidelijk. Consumenten vinden het lastig dat zij hun saldo niet altijd kunnen bekijken en een aparte handeling moeten verrichten om hun pas te laden. Velen zien daarnaast de toegevoegde waarde ten opzichte van de pinpas niet – als ze al weten dat ze een Chipknip hebben.

Toch is de Chipknip vaak een uitkomst. Neem nou betaald parkeren. Automaten langs de straat wisselen niet – erg vervelend als je voor vijftig cent wilt staan terwijl je alleen een twee-euromunt hebt. De Chipknip neemt dit probleem weg; bovendien is het niet meer nodig uit voorzorg steeds een zak munten bij je te hebben. Vorig jaar werd daarom de helft van de parkeerbetalingen per Chipknip voldaan. Andere populaire 'chipplaatsen' zijn snoep- en frisdrankautomaten

en (bedrijfs)kantines, vooral omdat het afstorten van de inkomsten een stuk goedkoper en sneller gaat dan wanneer bedrijven met kilo's kleingeld naar de bank moeten. Kortom, afschaffen van deze betaalmogelijkheid lijkt niet zo'n goed idee.

Laatst kreeg ik met nog een ander voordeel van de Chipknip te maken.

In de supermarkt was de pinapparatuur uitgevallen; klanten gingen geïrriteerd op zoek naar een geldautomaat. Mijn Chipknip accepteerde de betaalautomaat echter zonder problemen... Het zal wel toeval geweest zijn dat ik inkopen voor een feestje had gedaan. .

Thijs Kettenis is werkzaam als beleidsmedewerker Betalingsverkeer bij DNB.

Steeds meer betalingen via elektronische snelweg

Veiligheidsgevoel nog grootste drempel bij internetwinkelen en -bankieren

‘Voorkom het moeilijke door het gemakkelijke te doen’, wist de Chinese filosoof Lao-Tse al in de zesde eeuw voor Christus. Het is een uitspraak die als uitgangspunt geldt voor de populariteit van internetbankieren en online winkelen. Want wat is er gemakkelijker, tijd- en kostenbesparender voor de consument - én voor de aanbieder - dan vanuit de luie stoel de zaken te regelen? Maar welke factoren beïnvloeden eigenlijk het online-betaalgedrag?

Ilse Kuiper

Zorg dragen voor een goed werkend en efficiënt betalingsverkeer. Dat is één van de taken van DNB. Het gebruik van internet voor online-aankopen en internetbankieren dragen in belangrijke mate bij aan die efficiency. Tot voor kort was nog maar weinig onderzoek gedaan naar de factoren die het online-betaalgedrag van Nederlandse consumenten beïnvloeden. Daarom gaf DNB Femke Sletering en Bastiaan Rotsteeg, studenten Econometrie aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit, in januari 2006 opdracht internetbankieren en de keuze van betaalinstrument bij online-aankopen te onderzoeken. De vragen werden elektronisch voorgelegd aan de leden van het CentERpanel¹. Stagebegeleiders van DNB waren beleidsmedewerkers dr.

Nicole Jonker en drs. Raymond Kleijmeer, beiden werkzaam bij de divisie Betalingsverkeer beleid. Van de kant van de Erasmus Universiteit werd de stage begeleid door dr. Richard Paap.

Netwerk

In vergelijking met andere Europese landen, is het aantal breedbandverbindingen in particuliere huishoudens in Nederland zeer hoog. Dit komt mede door de beschikbaarheid van een uitgebreid netwerk aan kabelinfrastructuur. Die hoge internetpenetratie en -adoptie blijkt ook uit het onderzoek van de Econometriestudenten. Een ruime meerderheid (73%) van de respondenten uit het CentERpanel blijkt gebruik te maken van

Als men eenmaal internetbankiert, worden al vrij snel vrijwel alle bankzaken via internet geregeld

internetbankieren. Opvallend is dat als men eenmaal interbankiert, al snel vrijwel alle bankzaken via internet worden geregeld. Conclusie: het bevalt. Van de ondervraagde internetbankierders doet ongeveer 88% meer dan de helft van de bankzaken online.

Ruim 61% van de respondenten heeft wel eens iets op internet gekocht. De meeste online winkelende respondenten, 62%, schaffen enkele malen per jaar wat aan via internet, maar 3% koopt

zelfs wekelijks online. Ook al is het online-kopen geadopteerd, het koopgedrag verandert voor de meerderheid nauwelijks: 58% meldt dat het koopgedrag niet is veranderd, terwijl 26% aangeeft in de loop der tijd meer artikelen te zijn gaan kopen. Ondanks dat het online-kopen wel bevalt, ligt het dus weer anders dan bij internetbankieren: het is niet zo dat je al snel al je producten via internet aanschaft.

Aan het aanbod zal het niet liggen. Eigenlijk kun je het zo gek niet bedenken of een product kan online worden aangeschaft. In nationaal opzicht is de online-winkelmarkt groot, en nog steeds groeiende. Volgens de laatste cijfers van de brancheorganisatie van 'thuiswinkels', de Nederlandse Thuiswinkel Organisatie (thuiswinkel.org), bedraagt het aantal *business-to-consumer* webwin-

kels nu meer dan 10.000 en is de thuiswinkelomzet in vijf jaar tijd meer dan verdubbeld: van 1,52 miljard euro in 2000 naar 3,25 miljard euro in 2005.

Veiligheid

Onveiligheid wordt als belangrijkste argument genoemd om niet online te gaan bankieren en/of aankopen te doen. Maar wat vindt men dan precies onveilig? 'Van de niet-internetbankierders vindt 55% online bankieren onveilig,' stellen beleidsmedewerkers Nicole Jonker en Raymond Kleijmeer. 'Het is niet zozeer dat men bang is een virus op de computer te krijgen, maar meer dat privacygevoelige gegevens in *cyberspace* 'rondvliegen', open en bloot voor de vele piraten op de elektronische

De thuiswinkelomzet is in vijf jaar tijd meer dan verdubbeld: van 1,52 miljard euro in 2000 naar 3,25 miljard euro in 2005

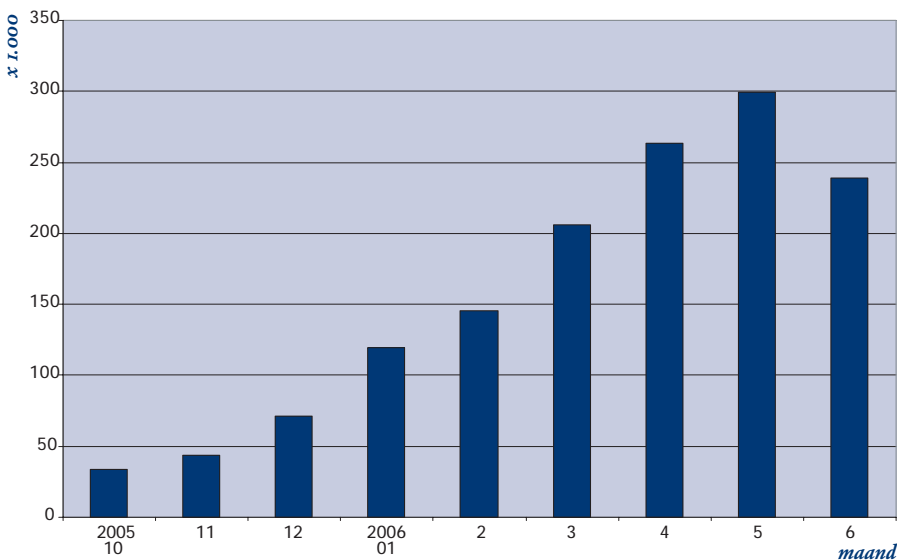
snelweg.' Dit onveiligheidsgevoel heeft volgens de DNB'ers veel meer met de perceptie, dan met de realiteit van het internetgebeuren te maken. Terwijl banken er alles aan doen om de veiligheid te optimaliseren, wordt de perceptie van 'onveiligheid' vaak gevoed door negatieve berichtgeving in de media. Bij online-aankopen blijken er nog meer aspecten die de onveiligheid kunnen voeden. Het is helaas soms zo dat men wel betaalt, maar dat de bezorgde producten niet altijd (heelhuids) bij de koper aan komen. Thuiswinkel.org let er speciaal op dat bij haar leden het traject en de veiligheid rond online-aankopen voldoen aan de gestelde eisen.

Online-aankopen

'Uit het onderzoek bleek dat vooral werkende mannen tussen 25 en 35 jaar met een hoge opleiding snel geneigd zijn een product via internet aan te schaffen', zegt Femke Sletering. 'Vrouwen, oudere mensen en werkzoekenden doen minder online-aankopen. Opvallend is dat de tijdsbesparing niet de belangrijkste reden voor online-winkelen is, maar eerder het feit dat de levering snel gaat en dat het altijd beschikbaar is. De belangrijkste reden waarom men niet online gaat winkelen, is naast het al eerder genoemde idee van onveiligheid, onwetendheid. Men weet niet hoe men op internet moet kopen of heeft geen betaalmiddel om online te kopen. Toch bestaat er een uitge-

breid scala aan mogelijkheden om aankopen bij webwinkels te betalen, zoals de acceptgiro, de creditcard, onder rembours, via internetbankieren, de eenmalige machtiging, en andere betaalinstrumenten (Paypal, prepaid-kaarten, internetportemonnees, etc.). Deze betaalinstrumenten verschillen echter in gebruiksgemak, veiligheid en kosten. De meeste aankopen op internet worden met de creditcard betaald, gevolgd door de acceptgiro en eenmalige machtiging. Het liefst betalen de respondenten via internetbankieren, maar ook overschrijving na levering heeft een voorkeur.' Het is overigens vreemd dat overschrijving na levering niet gemeengoed is bij aankopen op internet. Bij post-orderaankopen is dit namelijk de normale gang van zaken. Door het tijdstip van overschrijving te veranderen, is het risico bij internetaankopen verschoven naar de kopende partij. Uiteraard is dit niet in het voordeel van de consument.

Unaniem noemen DNB'ers en studenten als opvallend element de snelle adoptie van de betaalmethode iDEAL die een klein jaar geleden op de markt werd geïntroduceerd. iDEAL is ontwikkeld door ABN Amro, ING Bank, Postbank en Rabobank en voldoet duidelijk aan een behoefte. Het feit dat de meerderheid van internetbankierders meteen gebruik kan maken van iDEAL en dat de betaalmethode wordt ondersteund door de grote Nederlandse banken heeft uiteraard de acceptatie behoorlijk versneld.

Recente grafiek van iDEAL ter illustratie van groeiende populariteit van de betaalmethode.

Bron: DNB.

Internetbankieren

Banken stimuleren hun klanten om bankzaken steeds meer via het internet te regelen en minder via papieren formulieren of bezoeken bij de bank. Ook hierbij spelen naast serviceverlening richting consumenten, kostenoverwegingen een belangrijke rol.

Toch internetbankiert nog lang niet iedereen. De adoptie van internetbankieren wordt volgens Bastiaan Rotsteeg positief beïnvloed door het nettoinkomen, de leeftijd, het hebben van een partner en de genoten opleiding. 'Mensen in de leeftijdscategorie 24 tot en met 35 jaar regelen hun bankzaken het meest via internetbankieren, 65-plussers het minst. Wat betreft opleiding zien we dat respondenten met alleen basisonder-

Tijdbesparing en de 24-uurs beschikbaarheid zijn doorslaggevende redenen om online zaken te doen

wijs relatief weinig internetbankieren.’ Wat zijn de doorslaggevende redenen voor het gebruik van internetbankieren? Volgens Bastiaan zijn vooral tijdbesparing en het op ieder moment van de dag kunnen internetbankieren cruciaal. ‘Ongerustheid over de veiligheid is in feite de enige doorslaggevende reden om geen gebruik te maken van internetbankieren. De gebruikers geven de veiligheid van internetbankieren een voldoende, niet-internetbankierders waarden de veiligheid met een onvoldoende. Vooral de angst dat derden aan je account kunnen komen en de mogelijkheid tot fraude zijn punten waar men zich zorgen over maakt. Sommige mensen kennen ook geen meerwaarde toe aan internetbankieren: ze missen het niet, het papieren bankieren bevalt en waarom zouden ze dan overstappen? Internetbankierende respondenten noemden vaak technische problemen, het moeten verrichten van veel handelingen en de afhankelijkheid van computer en internet als nadelen.’

Publieksvoorlichting over de veiligheid van internetbankieren zou een deel van de nu nog twijfelende consumenten kunnen overhalen om alsnog te gaan internetbankieren. •

1 Het CentERpanel is een in 1993 gestart internetpanel, beheerd door de Universiteit van Tilburg. Elke week worden via vragenlijsten gegevens verzameld van ongeveer 2.000 Nederlandse huishoudens. De meeste huishoudens beschikken over een internetverbinding; zo niet, dan beantwoordt men de vragen via een Net.Box.

Onderzoekers en stagiaires, v.l.n.r.: Raymond Kleijmeer, Nicole Jonker, Femke Sleitering en Bastiaan Rotsteeg.

Hoe vergroot u de veiligheid op internet?

1. Maak alleen gebruik van beveiligde websites om uw persoonlijke of financiële gegevens te versturen (let op slotje rechtsonder in de browser en het internetadres <https://>).
2. Controleer regelmatig uw rekeningafschriften op verdachte afboekingen.
3. Uw wachtwoorden en codes zijn strikt persoonlijk. Banken zullen daarom nooit naar uw gebruikersnaam en/of wachtwoord vragen. Geef uw wachtwoord dus nooit af!
4. Maak geen gebruik van de optie om uw gebruikersnaam en wachtwoord te bewaren, ook niet op uw pc thuis.
5. Zorg dat uw computer voldoende beveiligd is, ook tegen virussen en spyware.
6. Zorg ervoor dat uw besturingssysteem up-to-date is.
7. Controleer regelmatig of u de nieuwste versie van uw internetbrowser heeft.
8. Als u gebruik maakt van een internetverbinding via een kabelmodem of ADSL, is het raadzaam om firewallsoftware te installeren.
9. Een draadloos netwerk is vaak onbeveiligd. Zorg er ook voor dat uw draadloze netwerk beveiligd is.
10. Lees de website www.veiligbankieren.nl voor meer tips en adviezen.

De Schoolbank

DNB en het onderwijs

Scoren met beleid is het interactieve, digitale lesprogramma over de economische kringloop en de rol die de centrale bank daarin speelt

Waar voor je geld, een praktische opdracht voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs over inflatie en monetair beleid

Ook geld kost geld, een praktische opdracht voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs over manieren van betalen en de kosten van het betalingsverkeer

Katern Argentinië, waarin de financieel/-economische crisis in Argentinië van rond de eeuwwisseling wordt behandeld

Prijsstabiliteit, waarom is dat belangrijk voor jou? Deze informatieset over het belang van stabiele prijzen is samengesteld door het Eurosysteem en kan worden besteld bij de ECB

De **Geldkoffer** Vragen als 'Wat is geld?' en 'Hoe ga je om met geld?' staan centraal in deze koffer voor kinderen uit de bovenbouw van het basisonderwijs

Uitgebreide informatie over de onderwijsproducten van DNB en het bestellen, vindt u op de website: www.dnb.nl onder het kopje 'Onderwijs'.

Vragen van consumenten en het antwoord van de Informatiedesk.

Kan ik overal betalen met een herdenkingsmunt?

Vindt u een 2-euromunt in uw portemonnee met een nationale zijde die u niet direct bekend voorkomt? Waarschijnlijk heeft u dan te maken met een herdenkingsmunt, een wettig betaalmiddel in alle eurolanden. Met het gloednieuwe Rembrandtvijfje daarentegen, kan alleen in Nederland worden afgerekend. Welke munt is nu waar geldig?

Gitte van 't Hof

2-euromunt

Herdenkingsmunten waarmee in ieder euroland kan worden afgerekend, zijn 'gewone' 2-euromunten waarbij de nationale zijde is vervangen door een afbeelding die herinnert aan een bijzondere gebeurtenis. Per jaar mag elk euroland vooralsnog één zo'n herdenkingsmunt uitgeven. De eerste herdenkingsmunt werd in 2004 geslagen door Griekenland ter gelegenheid van de Olympische Spelen. In Nederland kennen wij (nog) geen 2-euro herdenkingsmunt, maar er is er wel een in voorbereiding voor uitgifte in 2007. Een overzicht van herdenkingsmunten vindt u op de website van de Europese Centrale Bank: www.ecb.int (onder *Banknotes & Coins*).

Munten van 5 en 10 euro, of meer...

Bij bijzondere gebeurtenissen worden regelmatig speciale munten geslagen, bijvoorbeeld ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Amalia in 2004, het 25-jarig jubileum van Koningin Beatrix in 2005 en, het meest

recent, de 400ste geboortedag van Rembrandt van Rijn in 2006. Deze munten hebben meestal een afwijkende waarde: vaak 5 of 10 euro, soms meer. Ze zijn voornamelijk bedoeld voor verzamelaars en komen zelden in omloop, vaak alleen al vanwege het feit dat een gouden exemplaar veel duurder is in aanschaf dan de waarde die vermeld staat op de munt. Maar meestal wordt er ook een versie geslagen in 'omloopkwaliteit' zodat de speciale munt gewoon in circulatie kan komen. Belangrijk om te weten is dat deze herdenkingsmunten alleen wettig betaalmiddel zijn in het land van uitgifte.

Uitgebreide informatie over bijzondere munten uitgegeven in Nederland, vindt u op de site van de Koninklijke Nederlandse Munt: www.knm.nl. Zij vervaardigen de Nederlandse euromunten en zijn tegelijkertijd een kenniscentrum voor numismatiek.

DNB slaat munten niet zelf

Het uitgeven van munten is niet de taak van DNB maar van de Koninklijke Nederlandse Munt, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Financiën. DNB bepaalt samen met Financiën wel het aantal munten dat moet worden geslagen. Bovendien draagt DNB zorg voor de muntendistributie en bevoorraadt de officiële muntverwerkers met munten, die op hun beurt de winkels en banken bevoorraden. •

Heeft u nog vragen dan kunt u contact opnemen met de Informatiedesk van de Nederlandsche Bank. Bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 09.00 – 17.00 uur. Tel. 0900 – 5200520 (€ 0,35 per gesprek). Internet: www.dnb.nl, e-mail: info@dnb.nl.

Gedurfdede strategie ASML beloond met Koning Willem I Prijs 2006

ASML, wereldwijd de grootste producent van lithografiemachines voor de halfgeleiderindustrie, mag het vignet van de Koning Willem I Prijs 2006 voeren. De Nederlandse multinational kreeg de nationale ondernemingsprijs op 23 juni overhandigd door prins Willem-Alexander.

De Koning Willem I Prijs werd overhandigd door prins Willem-Alexander.

Nout Wellink, voorzitter van de Koning Willem I Stichting, over het winnende bedrijf: 'ASML is marktleider in lithografie dankzij gedurfd en daadkrachtig ondernemen. Door vooruitstrevende, innovatieve strategieën is het marktaandeel in twee decennia uitgegroeid tot zestig procent. En dat in een markt die een sterke concurrentie kent en die op dit moment ruim vijf miljard euro omzet.'

Het bestuur van de Koning Willem I Stichting was tevens onder de indruk van de inbreng van ASML in de Nederlandse economie. 'Zowel op het gebied van onderzoek als toelevering besteedt de onderneming substantieel uit aan Nederlandse bedrijven en stimuleert daarmee de bedrijvigheid in ons

De winnaars van ASML links en rechts van Nout Wellink, met hun prijs.

land en in het bijzonder de Nederlandse kenniseconomie', aldus Wellink. Het bestuur van de Koning Willem I Stichting selecteerde dit jaar voor het eerst vier genomineerden voor de prijs. Naast ASML waren dat Fugro, De Efteling en Ophtec.

De Koning Willem I Stichting en de prijs zijn in 1958 in het leven geroepen op initiatief van DNB en een aantal aan het bedrijfsleven verbonden organisaties met als doel de nationale economie van nieuwe impulsen te voorzien.

Galerie Sieraad 1969 - 1975

Lous Martin en Hans Appenzeller openden in de roerige jaren zestig, de tijd van maatschappelijke vernieuwingen, Galerie Sieraad in Amsterdam. Dit was de eerste galerie in Europa die zich alleen op het sieraad richtte en waar afgestudeerden van de academies terecht konden. De galerie-

houders kozen voor goede en vernieuwende ontwerpen die tegen een lage prijs konden worden aangeboden.

DNB blikt terug op de periode dat Galerie Sieraad actief was. Tot 29 september te zien in het bedrijfsrestaurant in Amsterdam.

Lous Martin, armband op twee manieren te dragen, 1969, zilver.

DNB ook dit jaar op 50 Plus Beurs

DNB is in september voor de tweede keer aanwezig op de 50+ Beurs in de Jaarbeurs in Utrecht. Hoofdthema op onze stand is de laatste kans om dit jaar nog guldenmunten in te wisselen.

De medewerkers van de Informatiedesk beantwoorden maandelijks duizenden publieksvragen over onder

meer het inwisselen van guldens, het achterhalen van oude pensioenrechten en de garantieregeling voor banken. Zij willen hun 'klienten' ook graag persoonlijk wegwijs maken in de financiële wereld en staan met allerlei informatie en handige tips op de beurs. U bent van harte welkom op onze stand in hal 10! (Standnr. 10B029)

Jaarlijkse bijeenkomst voor pensioenfondsbestuurders

Evenals vorig jaar organiseerde de Nederlandsche Bank als prudentieel toezichthouder een bijeenkomst voor pensioenfondsbestuurders in Apeldoorn. Op 7 september werd onder meer aandacht besteed aan beleidsactualiteiten door directeur mr. D. Witteveen, de visie van DNB op het

toezicht en het nieuw ontworpen toezichttool FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode). Met een paneldiscussie werd de middag afgerond. *In het volgende DNB Magazine leest u meer over de actuele ontwikkelingen op pensioengebied die op deze dag zijn besproken.*

€ 1,50 KORTING met deze bon

Lever deze bon in aan de kassa tijdens de 50PlusBeurs van 20 t/m 24 september 2006 in de Jaarbeurs te Utrecht. Kijk op: www.50plusbeurs.nl

Betaal geen € 15,- maar slechts € 13,50 p.p. Geldig voor 1 persoon. U mag de bon kopiëren als u met meer mensen de beurs bezoekt. Niet geldig in combinatie met andere acties.

€ 2,50 KORTING in de voorverkoop

Ontvang € 2,50 korting en loop met de voorverkoopkaart de beurs binnen zonder te wachten. Verkrijgbaar via alle ANWB/VWV Verkooppunten, via www.plusticket.nl of via (026) 377 97 36.

Op vertoon van uw voorverkoopkaart ontvangt u op de 50PlusBeurs gratis een heerlijk stuk vlaai én de 50PlusGids.

GRATIS met de bus naar de beurs

Gratis met de bus naar de beurs? Opstapplaatsen in het hele land. Boek dan via www.oad.nl of bel (0547) 28 44 43. Er zijn beperkt plaatsen beschikbaar. Aanbieding geldig voor vrijdag, zaterdag en zondag.

Laat je verleiden op de **50 Plus Beurs**

Meer interactie in Bezoekerscentrum DNB

Het Bezoekerscentrum van DNB is tijdens de zomermaanden flink onder handen genomen. Het resultaat: meer interactie, meer bewegende beelden en een aantrekkelijker presentatie.

Nieuw is bijvoorbeeld de computerpresentatie waarin de bezoeker te zien krijgt

wat er allemaal komt kijken bij een contante betaling. Ook krijgt men vervolgens een kijkje achter de schermen bij een pinbetaling. Hierbij wordt duidelijk gemaakt wat de rol van DNB is in het betalingsverkeer.

Het centrum is tevens uitgebreid met een nieuwe informatiewand over de

geschiedenis van het betalingsverkeer. Hier wordt een verband gelegd tussen maatschappelijke, politieke en technologische ontwikkelingen en de veranderingen die zich in het betalingsverkeer en de betaalmiddelen hebben voorgedaan. Na afloop van een instructiefilm kan de bezoeker zelf de belangrijkste echtheidskenmerken van een eurobiljet ontdekken. Ook zijn er twee korte animatiefilmpjes waarin de kern van het monetaire beleid beeldend wordt uitgelegd. Moet de rente omhoog of omlaag?

Nog dit najaar opent het Vals-geldlaboratorium haar

deuren: de enige plek in Nederland waar het publiek valse eurobiljetten te zien krijgt. Of de bezoekers alles hebben begrepen en onthouden, zal blijken uit de (nieuwe) kennisquiz aan het einde van de rondleiding. Wie drukt als eerste op de knop en weet het goede antwoord?

De vernieuwingen in het Bezoekerscentrum zullen eind 2006 zijn afgerond. U bent van harte uitgenodigd om in groepsverband een bezoek te komen brengen.

Meer informatie of boekingen: 020 - 524 3339, bezoekerscentrum@dnb.nl.

De nieuwe wand over het monetaire beleid, geïllustreerd met animatiefiguren.

Recirculatie in geldtelcentrales

Steeds meer commerciële banken nemen de recirculatie van bankbiljetten voor hun rekening. DNB ondersteunt de banken bij de overname van werkzaamheden en test of de techniek aan alle eisen voldoet. Op deze wijze kan het publiek blijven vertrouwen op de echtheid van de biljetten die zij in handen krijgt.

Nu DNB bezig is de geldverwerking af te bouwen, wordt het innemen, tellen, controleren, ordenen en opnieuw in circulatie brengen van geld steeds verder overgenomen door de com-

merciële partijen. Maar de centrale bank blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bankbiljetten die in circulatie zijn. DNB-medewerkers bezoeken regelmatig de commerciële geldtelcentrales om te testen of valse, vuile en beschadigde biljetten er wel goed worden uitgesorteerd.

Voor deze controles zijn in overleg met de ECB speciale testsets van biljetten ontwikkeld met daarin onder meer valse en beschadigde eurobankbiljetten, zoals ze in circulatie zijn aangetroffen. Aan de hand van de hoeveelheid uitge-

sorteerde valse, beschadigde en vuile biljetten, wordt beoordeeld of de apparatuur voldoet aan de eisen. De ECB publiceert op haar website een overzicht van de apparatuur die de testen

met goed gevolg hebben doorstaan (www.ecb.int). Deze zijn voor bankbiljettenverwerkers interessant bij het selecteren van passende sorteer- en detectieapparatuur.

Deel kunstcollectie naar tentoonstelling Spirito y Carne

Met de tentoonstelling *Spirito y Carne*, uit de collectie van de *Nederlandsche Bank* in het museum 'Ons' Lieve Heer op Solder' treedt DNB voor het eerst uitbundig naar buiten met haar collectie van hedendaagse kunst.

Het interieur van dit zeer bijzondere 17e eeuwse Amsterdamse grachtenpand met zijn schuilkerk op zolder vormt de achtergrond van de tentoonstelling 'Spirito y Carne', waarin ongeveer vijftig werken uit de kunstcollectie van DNB een moderne visie geven op de thema's spiritualiteit, religie en het omgaan met

leven en dood. De historische, gewijde sfeer en de moderne werken uit de collectie gaan een dialoog met elkaar aan, waardoor de tentoonstelling een extra dimensie krijgt. Met de expositie gaat de lang gekoesterde wens van de kunstcommissie om de kunstcollectie aan een breder publiek te tonen in vervulling.

'Spirito y Carne':
28 september – 5 november
2006 in museum Amstelkring
'Ons' Lieve Heer op Solder',
Oudezijds Voorburgwal 40,
Amsterdam
www.opsolder.nl

Naamgever van de tentoonstelling is de mysterieuze foto van Désirée Dolron, *Spirito y Carne* (1990, 57 x 45 cm)

Recent verschenen: boek over Economisch kapitaal modellen

Samen met experts van de grootste Nederlandse conglomeraten (ABN Amro, Fortis, ING en Rabo) heeft DNB de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar risicomodellering bij banken en verzekeraars.

Deze zogenoemde economisch kapitaal modellen worden steeds belangrijker bij de identificatie van risico's, prijsstelling en het beloningsbeleid. Dit onderzoek is nu gebundeld en uitgegeven bij de gerenom-

meerde uitgever Risk Books. Het boek is goed ontvangen en geeft voor het eerst een niet te technische bespreking van economisch kapitaal vanuit de theoretische literatuur, de sector en de toezichthouder.

Een bredere verspreiding van dit gedachtegoed zal tot een verbetering van risicometing en beheersing binnen complexe financiële conglomeraten leiden waardoor risico's zullen verminderen. Een bijkomend positief effect is dat Warchild,

een organisatie die kinderen in oorlogsgebieden opvangt, de royalties ontvangt.

Het boek *Economic Capital Modelling. Concepts, Measurement and Implementation*, Iman van Lelyveld (editor), is verkrijgbaar in de grotere boekhandel, ISBN 1-904339-39-5.

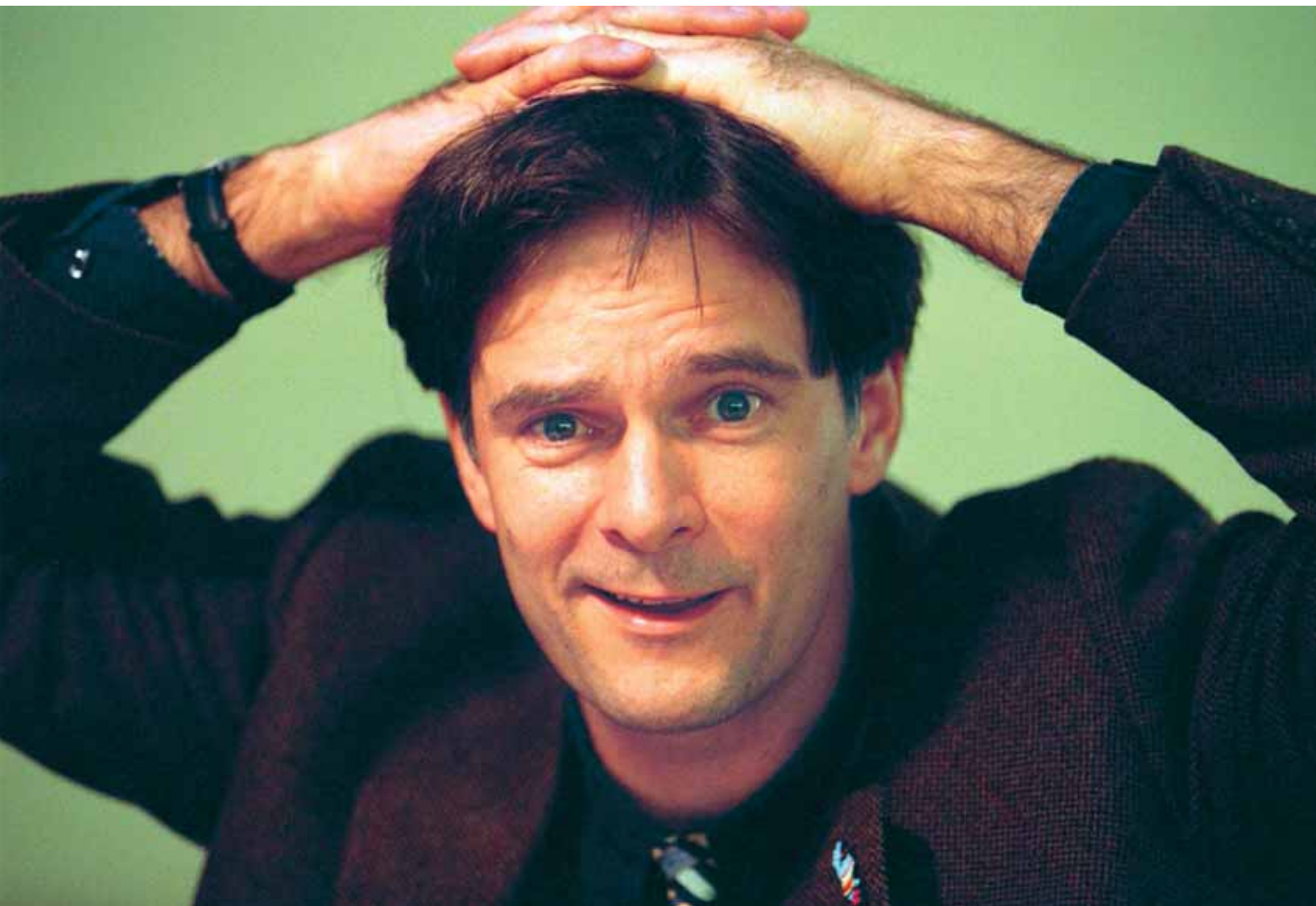

Het gaat uitstekend met Europa

Econoom Rick van der Ploeg ziet een 'verregaande vervlechting' maar koestert de diversiteit

Hij huilt niet mee met de wolven in het bos. Volgens econoom Rick van der Ploeg, hoogleraar in Florence en Amsterdam en voormalig staatssecretaris van Cultuur, gaat het uitstekend met de Europese integratie. 'Je moet onderscheid maken tussen de grotemensenwereld en de wereld van politici die niet te vertrouwen zijn.'

Jacco Kroon

Als iemand veel Europese kilometers draait is het Rick van der Ploeg. Hij verdeelt zijn tijd tussen Londen, waar hij *research fellow* is bij de Britse denktank Centre for Economic Policy Research (CEPR), de Universiteit van München, waar hij een studieprogramma coördineert, en zijn hoogleraarschappen in Florence en Amsterdam. In die laatste stad woont hij ook. 'Een heerlijke plek om terug te komen.' Het interview vindt plaats in zijn favoriete coffeeshop, van het soort dat ook echt koffie verkoopt, vlakbij zijn huis in het centrum.

Je pendelt heen en weer tussen vier steden. Raak je door al dat gereis wel eens in de war over waar je nou precies thuishoort?

'Ik ben een allochtoon. Mijn moeder is Britse en mijn vader is Nederlander, maar heeft heel zijn leven in Engeland gewoond. Daardoor voel ik me in Nederland een Brit en in Engeland een Nederlander. Maar als wetenschapper, en dat ben ik sinds mijn 23ste, ben je ook onderdeel van een mondiale gemeenschap. Ik ken economen in Zweden, Engeland, de Verenigde Staten. Het maakt niet uit waar je zit, je komt elkaar overal weer tegen omdat je je als wetenschapper wilt blootstellen aan de grootst mogelijke concurrentie. Hetzelfde zie je in de kunst en bij het bedrijfsleven. Wanneer breken kunstenaars of ondernemingen door? Als ze internationaal hun krachten meten.'

Zie je jezelf als wereldburger of als Europeaan?

'Toch meer als Europeaan. Ik heb niet zoveel met Amerika, behalve dat ik het wel een geslaagde multiculturele samenleving vind. Iedereen kan aan de slag, een kans die ze nergens anders zouden krijgen, en er is een enorme dynamiek in het bedrijfsleven en de wetenschap. Minder mooi is de gehaastheid, alles is geld, geld, geld, en de grote ongelijkheid. Europa heeft meer fatsoen en is minder gehaast, hoewel ook een stad als Londen in een moordend tempo kan voortrazen. Maar in het algemeen wordt in Europa nog de tijd genomen voor lekker eten en een goed gesprek en dat is wat ik leuk vind. Of dat in Amsterdam, Berlijn, Londen of Venetië gebeurt, maakt me niet uit.'

**Ik ben een allochtoon:
mijn moeder is Britse en
mijn vader is Nederlander**

Je bent de vleesgeworden Europese integratie

'Maar zo zijn er nog veel meer, ook mijn studenten bewegen zich op mondiaal terrein. Zo heb ik ze ook opgevoed. Het Koninklijk Concertgebouw dat de strijd aanbindt met het Wiener Philharmoniker of New York Symphony Orchestra. Die spirit probeer ik ook aan mijn studenten over te dragen.'

Zijn jij en je studenten geen uitzonderingen? Afgaand op alle politieke onrust na het 'nee' van Frankrijk en Nederland tegen de Grondwet maakt het Europese integratieproject op z'n zachtst gezegd pas op de plaats.

'Ik ben juist positief over Europese integratie. Of je nou kijkt op wetenschappelijk, cultureel of economisch terrein; overal zie je verregaande verving. In al die sectoren blijven een paar Europese of mondiale spelers over. Neem bijvoorbeeld juristen of accountants. Vroeger was dat een lokale aangelegenheid. Nu doet een handjevol partijen de grote internationale deals. Hetzelfde zie je in de kunst, waar een paar toonaangevende manifestaties zoals de Biënnale in Venetië de dienst uitmaken. En bij universiteiten zijn er vijf, zes topinstituten in Europa waar een groeiend deel van de Europese elitestudenten zit. Nederland laten ze daarbij trouwens links liggen.'

Je gebruikt zelf al het woord 'elite'. Heeft wat je hier beschrijft, niet alleen maar betrekking op een flinterdun bovenlaagje van de Europese bevolking?

'Je ziet inderdaad een tweedeling. Een bepaalde groep mensen is internationaal gericht en heeft internationale banen. Aan de andere kant heb je de mensen die in hun dorp of streek blijven en het daar prima vinden. Op macroniveau zie je diezelfde splitsing. Ook binnen economie, cultuur of onderwijs heb je te maken met een binnenlands afgeschermd deel en het deel dat zich blootstelt aan buitenlandse concurrentie. Integratie geldt dus niet voor iedereen en zo zal het ook nooit zijn. Maar dat neemt niet weg dat de Europese verving enorm is toegelopen en nog steeds groeit.'

Paniekerige politici kletsen dus uit hun nek?

'Je moet de grotmensenwereld onderscheiden van de wereld van instituties en politici die niet te vertrouwen zijn. Het Nederlandse 'nee' was vooral een 'nee' tegen de regentenpolitiek. Die Grondwet was eerst door ambtenaren voorgelikt en daarna kwam een aantal ministers bij elkaar om er een grote strik

Nog nooit eerder is er een monetaire unie met een eigen munt geweest, zónder een politieke unie

Florence

omheen te doen. Dan denken mensen ‘mag ik er ook nog wat over zeggen?’ Het is nogal wat als Roemenië er bij komt; dat land is straatarm, was lange tijd corrupt en is dat misschien nog steeds wel. Hoort dat dan nog wel bij Europa? En na 11 september moest Turkije er opeens bij. Ik ben persoonlijk voor, maar het vereist nogal wat uitleg.’

Waar was jij om het uit te leggen?

‘Ik heb het wel geprobeerd, maar het had al veel eerder deel van de verkiezingskoorts moeten zijn. Nu begonnen politici van alle partijen een maand voor het referendum campagne te voeren voor de Grondwet. Dan is het natuurlijk te laat. Ik heb zelf in de aanloop naar de invoering van de euro en het Stabiliteitspact wel zeer memorabele debatten, al zeg ik het zelf, gevoerd met Hans Hoogervorst toen we beiden financieel woordvoerder waren voor onze partijen (resp. PvdA en VVD). Maar daarna is de discussie over Europa doodgebloed. Veel Nederlanders begrijpen best dat Europa veel voordelen heeft, maar als ze niets mogen zeggen, krijg je het effect van ‘we zullen ze wel even een lesje leren’. En dat is terecht.’

Wat voor effect heeft de politieke onrust over Europese integratie op de euro? Wordt die er door verzwakt?

‘Het gaat niet alleen om de euro, maar ook om de koers van de euro ten opzichte van de dollar of de yen. Als de Verenigde Staten hun begrotingsbeleid met een groot gat in de hand voeren, is de dollar zwak en ziet de euro er sterk uit. Maar dat zijn dingen die buiten ons om gebeuren. Verder heeft de kracht van de euro meer met economische factoren te maken. Je zou hooguit kunnen zeggen dat de onrust een negatief effect heeft op de politieke daadkracht waardoor hervormingen niet doorgevoerd worden en dat dit de economie verzwakt. Maar dat is heel erg indirect en eigenlijk een onzinverhaal.’

Toch maken centrale bankiers zich zorgen. Die vinden Europese integratie cruciaal voor het draagvlak van de euro, aangezien het een munt is zonder vaderland.

‘Dat is een ander punt. Nog nooit eerder is er een monetaire unie met een eigen munt geweest, zónder een politieke unie. In die zin is Europa wezensvreemd. Je ziet ook dat we poli-

CV Rick van der Ploeg

Functies:

2003 - heden: Hoogleraar economie, European University Institute, Florence
2002 - heden en 1991-1998: Hoogleraar economie, Universiteit van Amsterdam
1985 - heden: Research Fellow, Centre for Economic Policy Research, London
2005 - heden: Coördinator Public Sector Economics Programme, Universität München
1998-2002: Staatssecretaris voor Cultuur tijdens kabinet Kok II
1994-1994: Tweede-Kamerlid en financieel woordvoerder PvdA
1991-1998: Hoogleraar economie, Universiteit van Tilburg
1983-1988: Lecturer, London School of Economics
1981-1984: Research fellow, Darwin College
1979-1983: Junior Research Officer, Cambridge Growth Project

Opleiding:

1974-1977: Bachelor in Applied Sciences, University of Sussex
1977-1981: Ph.D. op King's College, Cambridge University

Nevenfuncties:

- Columnist bij Het Financieele Dagblad
- Lid Unesco World Heritage Committee
- Bestuursvoorzitter Toneelgroep De Appel

Econoom en oud staatssecretaris van Cultuur Van der Ploeg is hoogleraar in zowel Amsterdam als Florence, Italië.

tiek geen enkele vuist kunnen maken. Dus denken politici en centrale bankiers: dan kunnen we er in elk geval voor zorgen dat alle Europeanen een beetje van hun gemeenschappelijke munt houden. Dat een paar sectoren, zoals de horeca, de invoering van de euro misbruikt hebben voor enorme prijsverhogingen, zal echter nog lang in het collectieve geheugen blijven hangen. Al vallen de werkelijke prijsverhogingen *overall* erg mee, de perceptie van mensen is en blijft dat alles veel duurder is geworden en dat dit komt door die stomme euro.'

Komt het ooit nog goed?

'Je zult het moeten uitzitten. Je kunt ook de vraag stellen: is een Europese identiteit eigenlijk wel gewenst? Ik denk dat we gebaat zijn bij meer diversiteit, zowel binnen Europa als binnen landen zelf.

En al zou er één Europese identiteit zijn en iedereen dolgelukkig zijn met de euro, dat vormt geen substituuat voor een politieke unie die kan zorgen voor een eenduidig Europees begrotingsbeleid.'

Je hebt ooit een gooi gedaan naar een Eurocommissariaat. Jeuken je handen om het nog een keer te proberen?

(lacht) 'Eurocommissaris Neelie Kroes zit er nog wel even en die doet het ook best goed. Bovendien heb ik het nog nooit zo naar mijn zin gehad als op dit moment. Maar als er een leuke internationale functie voorbijkomt bij de Wereldbank of Oost-Europabank, iets op het gebied van onderwijs of ontwikkelings-samenwerking, dan houd ik me aanbevolen.' •

Serie: DNB in Europa (deel 8)

Jonge professionals onderzoeken de grenzen van Europa

Deze zomer waren jonge professionals uitgenodigd bij DNB om te discussiëren over 'Europese integratie, in de diepte of in de breedte?' De dit jaar opgerichte jongerenvereniging van DNB, JongDNB, organiseerde op 13 juli een interactief seminar.

Joyce Albers en Gitte van 't Hof

Met JongDNB is er bij de Nederlandsche bank een plek voor jonge medewerkers om zich te ontplooiën, kennis uit te wisselen en vooral elkaar beter te leren kennen en zo het in- en externe netwerk uit te breiden. Dit laatste gebeurde volop bij het eerste seminar dat JongDNB deze zomer organiseerde. Deelnemers van verschillende organisaties, onder meer ministeries (Justitie, Financiën), banken (ABN Amro, ING), toezichthouder Autoriteit Financiële Markten en DNB kruisten de degens over het thema 'Europese integratie, in de diepte of in de breedte?'.

DNB heeft dit jaar 'Europa' als strategisch thema gekozen. In

dit kader wordt er in november een symposium georganiseerd dat stilstaat bij Europese integratie en het belang daarbij van een Europese en nationale identiteit. Het JongDNB-seminar is een voorloper van dit symposium. Het jongeren-netwerk stond stil bij de verdieping en verbreding van Europese integratie tegen de achtergrond van de impasse waarin we vorig jaar zijn beland. De Nederlander keurde de Europese grondwet af in het referendum van 2005: 62% van de stemmers zei 'nee'. Dit was echter geen nee tegen Europa; 71% van de Nederlandse bevolking steunt het EU-lidmaatschap. Het nee was onder meer een uiting van de zorg

'Europa' is dit jaar het strategisch thema van DNB

over het behoud van de Nederlandse identiteit. In feite ging de ingezette verdieping en verbreding van Europese integratie tot 2005 te snel. 'De Nederlander' voelde zich gepasseerd bij de invoering van de euro, de uitbreiding van de EU in 2004 en de beoogde toetreding van Turkije. Op het seminar stond daarom de vraag centraal in hoeverre Europese integratie in de diepte (de beleidsgrenzen) en in de breedte (de geografische grenzen) haalbaar is.

Volgens Nout Wellink, die het seminar opende, moeten we ons niet teveel laten leiden door de waan van de dag. 'We moeten kritisch kijken naar belangrijke Europese vraagstukken die er momenteel liggen. Naast globalisering, waarbij de opkomst van China en India in het oog springt, stellen ook andere ontwikkelingen de EU voor belangrijke uitdagingen. Voorbeelden zijn vergrijzing, geopolitieke spanningen, technologische vooruitgang en de beschikbaarheid van fossiele brandstoffen. Om

grondwet, vindt een van de aanwezigen, daarin werden veel teveel onderwerpen tegelijk behandeld. Het is voor de gemiddeld geïnteresseerde burger daardoor in de eerste plaats al moeilijk om zich een goed beeld te vormen, en vervolgens om het met alle bepalingen eens te zijn. Daarom wil de politiek de burger nu vooral proberen te bereiken met concrete vraagstukken. Europese samenwerking op het gebied van veiligheid en terrorismebestrijding is een voorbeeld van een tastbaar onderwerp.

In hoeverre is Europese integratie in de diepte (de beleidsgrenzen) of in de breedte (de geografische grenzen) haalbaar?

deze uitdagingen aan te kunnen gaan, móét de impasse worden doorbroken. Het is daarbij van belang dat de Europese integratie zich in de diepte én in de breedte blijft ontwikkelen', aldus Wellink in zijn inleiding.

Aanwezigen werd gevraagd te stemmen over vragen als 'In hoeverre voel je je Europeaan?', 'Welk beleidsterrein is de meest Europese aangelegenheid?' en 'Wat is de grootste uitdaging van de Europese Unie?'. Uit de 'live' uitslagen via de stemcomputer bleek dat 66 procent van de aanwezigen zich toch in de eerste plaats Nederlander voelde en daarna Europeaan, dat het economisch beleid de meest Europese aangelegenheid bleek (cultuurbeleid de meest Nederlandse aangelegenheid) en dat de grootste uitdaging het vergroten van het concurrerend en innovatief vermogen vormde. Voor Lennart Booi, gespreksleider en onder andere presentator van het AVRO-televisieprogramma 'Krachtstroom', was dit prima stof om de Europa-discussie verder op gang te brengen.

Er ontstond een levendig debat tussen de groep en de twee sprekers Jan Jacob van Dijk (Tweede Kamerlid CDA) en Wetenschapper Mendeltje van Keulen (Clingendael en Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en onlangs gepromoveerd op Europese Integratie). Terugkerend onderwerp was de afbrokkelende betrokkenheid van de burger bij Europese integratie en daarmee het afbrokkelende draagvlak voor verdergaande integratie. De achilleshiel bleek de inadequate communicatie naar de burger. Politici wordt kwalijk genomen dat zij onvoldoende in staat zijn de burgers op een volwassen wijze bij het Europa-debat te betrekken. 'Er moet een realistisch perspectief geschetst worden, aan de hand van concrete voorbeelden', is een veel gehoorde mening. Dat was ook de grote valkuil bij het referendum over de Europese

Jan Jacob van Dijk erkent de noodzaak van heldere en realistische communicatie. 'We moeten niet alleen gouden bergen in het vooruitzicht stellen, maar daarbij ook de mogelijke nadelen schetsen. Bij invoering van een maatregel zullen de positieve effecten waarschijnlijk niet meteen zichtbaar zijn. Toetreding van Polen op de arbeidsmarkt zorgt in eerste instantie bijvoorbeeld voor verschuivingen, maar zal op de lange termijn goed zijn voor de economie én de werkgelegenheid.'

Zowel vóór als na de debatten werd gestemd op de stellingen, zodat zichtbaar werd dat de debatten de meningen van de groep wel degelijk beïnvloedden. Zo bleek vóór aanvang van het debat over de diepte van Europese integratie dat nauwelijks een vierde van de deelnemers vond dat Europa niet klaar was voor verdergaande economische integratie, terwijl dit na afloop van het debat was opgelopen tot 30 procent. Maakte de discussie de deelnemers kritischer?

Gespreksleider Lennart Booi, onder andere bekend van het AVRO-televisieprogramma 'Krachtstroom', bracht de Europa-discussie verder op gang.

Politici wordt kwalijk genomen dat zij onvoldoende in staat zijn de burgers op een volwassen wijze bij het Europa-debat te betrekken

Deelnemer Irene Linthorst (29), beleidsmedewerker ministerie van Financiën reageert na afloop: 'Ik vond het seminar leuk en interessant. Vooral de debat-vorm die was gekozen sprak mij meer aan dan het passief luisteren naar personen die een presentatie houden. Inhoudelijk gaf het mij geen nieuwe inzichten, maar dat had ik ook niet verwacht. Wat ik wel weer verbazingwekkend vind is hoe er gedacht wordt dat het zo belangrijk is om de 'burger' te interesseren in Europa. Waarom moet je dat willen bewerkstelligen als keer op keer blijkt dat de Nederlander hier geen interesse in heeft?' Cristina Silva Contreras (31), beleidsmedewerker ING Group vond het seminar vooral een goed initiatief om de samenwerking tussen banken en andere organisaties te verbeteren. •

Op www.dnb.nl leest u meer over het strategisch thema van DNB: 'Europa, integratie versus identiteit.'

JongDNB, v.l.n.r.: Vincent Dijs, Ruud Vermeulen, Noor Witteveen, Jurian Pennings, Remco Bruins, Wendy Winkelman, Joyce Albers.

JongDNB: laat je stem horen!

'De buitenwereld denkt bij DNB nog altijd aan een chique, wat stoffige en weinig dynamische organisatie. Ten onrechte natuurlijk, maar hoe dat beeld te veranderen? Jonge DNB'ers hebben een deel van het antwoord gevonden. Beter nog; zij zijn het antwoord' aldus Nout Wellink in de algemene flyer van de Jonge DNB'ers. Begin 2005 kwam het idee van een jongeren-netwerk op bij een groepje cursisten van het DNB leertraject 'Questions' voor jonge getalenteerde medewerkers. In navolging van andere jongerenverenigingen (zoals JongABNAMro en JongFinanciën) is vervolgens JongDNB opgericht. Na enkele maandelijksse borrels, waarbij netwerken voorop staat, en lunchbijeenkomsten waarin medewerkers met managers discussiëren over onderwerpen als loopbaanperspectief en integriteit was het Europa-seminar de eerste grote activiteit van de club. Seminar-organisator en JongDNB'er Ruud Vermeulen licht toe: 'We wilden JongDNB op de kaart zetten met een seminar over een aansprekend onderwerp. We kozen voor Europese integratie omdat het een breed publiek aanspreekt en velen er dus een mening over hebben. Het is ook een onderwerp dat bij DNB leeft en is uitgeroepen tot het strategisch thema 2006 van DNB.'

Kijk voor meer informatie over JongDNB op [www.dnb.nl/Over DNB/Werken bij DNB/ De cultuur van DNB](http://www.dnb.nl/Over_DNB/Werken_bij_DNB/De_cultuur_van_DNB).

'Nu snap ik eindelijk hoe het zit!'

Dat is wat we graag horen wanneer we afscheid nemen van onze bezoekers

Een bezoek aan het Bezoekerscentrum DNB ...

...begint met een korte film die laat zien dat bij DNB alles draait om financiële stabiliteit. Na de film volgt een rondleiding met diverse mogelijkheden: u kunt bijvoorbeeld kennismaken met de geschiedenis en werking van het betalingsverkeer, goudbaren met eigen handen aanpakken, valse biljetten ontdekken in het Vals-geldlaboratorium. Het programma kan geheel worden aangepast aan uw wensen. Een bezoek duurt gemiddeld 2 uur.

Belangstelling?

Het Bezoekerscentrum is op afspraak voor groepen (15-40 personen) geopend van maandag t/m vrijdag. De rondleidingen zijn gratis en beginnen om 09.30 uur, 12.30 uur en 15.00 uur. Het Bezoekerscentrum is gevestigd in een aantal 18e eeuwse pakhuizen aan de Achtergracht 4 in Amsterdam, op een steenworp afstand van het hoofgebouw van de Nederlandsche Bank.

Meer informatie of boekingen

Telefoon: 020 - 524 3339 of 020 - 524 3493

E-mail: bezoekerscentrum@dnb.nl

Internet: www.dnb.nl (menu 'Onderwijs', rubriek 'Bezoekerscentrum')

Een nieuw rapportagekader voor verzekeraars

Flexibel en zo min mogelijk administratieve belasting

Per 1 januari 2007 komt er een nieuw rapportagekader voor verzekeraars. Dit nieuwe kader sluit beter aan bij de huidige verslaggevingsregels en zal het toezicht efficiënter maken, zowel voor verzekeraars als voor DNB.

Rutger Vahl

De huidige verzekeringsstaten dateren alweer van 1994. In de afgelopen twaalf jaar is de (financiële) wereld flink veranderd. De laatste jaren kwam aan het licht dat de informatieverstrekking voor zowel verzekeraars als de toezichthouder minder effectief werd. Zo stelden verzekeraars dat zij bij DNB gegevens moesten aanleveren die zij zelf niet meer gebruiken voor hun financiële rapportages. Ook voor de toezichthouder waren de verzekeringsstaten minder toereikend. Zo kon DNB uit de aangeleverde informatie bijvoorbeeld niet opmaken wat de lage rentestand betekent voor de buffers van verzekeraars. Die gegevens moesten uit aanvullende rapportages en gesprekken komen.

Bij de modernisering van het rapportagekader heeft DNB uitvoerig overlegd met de verzekeringssector en met het ministerie van Financiën. De regels voor het nieuwe rapportagekader zullen ingaan op 1 januari 2007, tegelijk met invoering van de Wet Financieel Toezicht (Wft). Het betekent dat de tijdlijnen kort zijn. Goede communicatie en onderlinge afstemming zijn nodig om een succesvolle invoering van het nieuwe rapportagekader te garanderen. Op 26 juni presenteerde DNB, samen met het Verbond van Verzekeraars, de concept-verslagstaten tijdens een informatiebijeenkomst voor de sector. Ook zijn er twee consultatiebijeenkomsten met vertegenwoordigers van de verzekeringssector, waarvan de laatste plaatsvindt op 30 augustus. Op basis van het commentaar van verzekeraars zal DNB het rapportagekader in oktober afronden.

Geen dubbel werk

DNB streeft naar een efficiënt rapportagekader dat verzekeraars administratief niet meer belast dan nodig is en dat vooruitstrevend en flexibel is. Belangrijk uitgangspunt is dat het rapportagekader moet aansluiten bij actuele trends in verslaggevingsregels. Ook heeft het nieuwe rapportagekader oog voor *best practices* bij verzekeraars en geniet maatwerk per categorie verzekeraar de voorkeur boven generieke maatregelen voor alle verzekeraars.

Wat betekent dit concreet voor het nieuwe rapportagekader? Allereerst zal het kader aansluiten bij de huidige *accounting rules*. Dit geldt zowel voor verzekeraars die rapporteren op basis van het Burgerlijk Wetboek (BW 2.9) als voor verzekeraars wier rapportage gebaseerd is op IAS/IFRS-standaarden.

De gegevens die verzekeraars conform wetgeving (Europees of nationaal) voor hun verslaggeving gebruiken, zijn ook geschikt voor toezichtdoeleinden, zo hebben DNB en de verzekeraars in gezamenlijk overleg vastgesteld. Voor de jaarlijkse rapportage bestaat het nieuwe rapportagekader grofweg uit de jaarverslaggeving (directieverslag, jaarrekening, overige gegevens), aanvullende openbare overzichten (zoals winstbronnen, resultaatdelingen en actuariel verslag) en andere prudentiële, niet-openbare rapportages. Voor een beperkt aantal verzekeraars die per kwartaal rapporteren geldt dat DNB vooral gegevens wil omtrent de financiële positie (met name solvabiliteit en de beleggingsmix). 'De grote winst is dat verzekeraars voor het toezicht geen aanvullende administratie hoeven bij te houden', zegt Nic van der

Ende van de DNB-divisie Toezicht beleid. 'Geen dubbel werk dus. De informatie die nodig is voor verslaggeving, statistische doeleinden en toezicht

kunnen verzekeraars uit één bron betrekken en hebben verzekeraars al beschikbaar om hun jaarverslaggeving te verzorgen of omdat modern risicobeheer dit vergt.'

Risicogebaseerd

Een ander kenmerk van het nieuwe rapportagekader is dat het risicogebaseerd is. Met andere woorden: DNB zal haar aandacht vooral richten op verzekeraars die dit het meeste nodig hebben; dit kunnen verzekeraars zijn met verhoogde risicoprofielen, met een lage solvabiliteit of verzekeraars die problemen hebben (gehad) met de integriteit van bestuurders. Als toezichthouder zal DNB met 'FIRM' (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) toetsen hoe goed het risicobeheer is van verzekeraars. Volgens Van der Ende wordt het nieuwe toezicht door deze focus op specifieke risico's soms minder breed, maar in elk geval wel gericht. Verzekeraars zullen meer dan in de oude verzekeringsstaten inzicht moeten geven in de risico's die zij lopen en wat zij eraan doen om deze risico's de baas te blijven.' Minder breed maar wel dieper betekent niet dat het toezicht geïntensiveerd wordt, zoals sommige verzekeraars vrezen. 'Het toezicht wordt efficiënter', stelt Van der Ende. 'Verzekeraars hoeven geen gegevens meer aan te leveren die DNB als toezichthouder eigenlijk toch niet gebruikt. Het dode hout is weggekap, waardoor er meer

Er is aangesloten bij actuele trends in verslaggevingsregels

ruimte is om dieper op bepaalde zaken in te gaan. Dat kan overigens voor sommige verzekeraars wettig zijn, maar daarom staan we ook uitgebreid stil bij afspraken omtrent de implementatie van één en ander.'

Digitaal aanleveren

Bij een vooruitstrevend en flexibel rapportagekader hoort ook een moderne wijze van rapporteren. 'Ons doel is de administratieve belasting van het toezicht voor verzekeraars tot een minimum te beperken', aldus Jan Berndsen, net als Van der Ende lid van het projectteam. 'Verzekeraars kunnen hun rapportages digitaal aanleveren via e-Line DNB, een internetapplicatie waarmee verzekeraars direct kunnen inloggen op onze systemen.' Via een *interface* kunnen verzekeraars gegevens uit hun eigen

Reactie Verbond van Verzekeraars

Namens de verzekeraars geeft Nico Obolonsky een eerste, zeer voorlopige reactie op de nieuwe verzekeringsstaten. 'We zijn positief over de vele gesprekken die met DNB en het ministerie zijn gevoerd. Er is echt naar verzekeraars geluisterd. Toch hebben wij na de bijeenkomst van 26 juni nog enkele vragen. Zo bestaat de indruk dat de toezichthouder nog steeds veel details vraagt, ook betreffende zaken waarover sommige verzekeraars niet direct gegevens voorhanden hebben. Een ander punt is de vergelijkbaarheid. Zijn de verzekeringsstaten van 2006 en 2007, die onder verschillende regimes tot stand zijn gekomen, straks wel vergelijkbaar? Dat informatie elektronisch aangeleverd kan worden is positief, mits systemen van verzekeraars goed aansluiten op die van DNB. Dat moet zich bewijzen. De kernvraag is of de nieuwe rekenstaten tot een reductie van de administratieve belasting van verzekeraars zal leiden en of de gevraagde informatie echt nodig is voor het toezicht. Die vragen zijn op dit moment nog niet te beantwoorden.'

De grote winst is dat verzekeraars voor het toezicht geen aanvullende administratie hoeven bij te houden

administratie importeren naar e-Line. Overigens kunnen verzekeraars ook vanachter het beeldscherm de gegevens invoeren. Ervaringen van financiële instellingen met e-Line zijn tot dusver positief. De toepassing kent diverse handigheidjes, zoals een controlefunctie waarmee met een druk op de knop gecheckt kan worden op invulfouten, doublures of andere afwijkingen. Ook het samenvoegen van gegevens van bedrijven is mogelijk.

DNB streeft naar individuele oplossingen wanneer dat mogelijk is. Als bijvoorbeeld grote verzekeraars andere methoden hanteren voor bepaalde risico-informatie dan voorzien is in de niet-openbare staten, dan is DNB bereid om te onderzoeken of die eigen methoden acceptabel zijn in het kader van de prudentiële rapportages.

Hoe nu verder? Verzekeraars zijn deze zomer opgeroepen om via hun brancheorganisaties mee te praten over de definitieve verzekeringsstaten. Dit kon tot 1 september. Begin oktober zal DNB de inhoud van de verzekeringsstaten vaststellen. Van najaar 2006 tot juni 2008 hebben verzekeraars dan de tijd voor implementatie. Uiterlijk 1 juni 2008 moet de nieuwe jaarset van de staten (over 2007) bij DNB ingediend worden. Alleen voor het rapporteren van gegevens over 2006 worden nog de oude verzekeringsstaten gebruikt. •

De seminars zijn een platform voor economisch wetenschappelijk onderzoek. Binnen- en buitenlandse wetenschappers bespreken er hun onderzoeksresultaten.

Samenvatting Research Seminar van 29 juni 2006:
'Unit roots and the estimation of multifactor Cox-Ingersoll-Ross models' door Giuliano De Rossi (Cambridge University).

Giuliano De Rossi (Cambridge University) heeft onderzocht in hoeverre het gebruik van de zogenoemde quasi maximum likelihood (QML) methode ter bepaling van de onderliggende parameters van rente-termijnstructuurmodellen met tijdsvariërende onzekerheid, leidt tot foutieve schattingen. In arbitragevrije rente-termijnstructuurmodellen wordt ervan uitgegaan dat de lange rente volgt uit de huidige en te verwachten toekomstige korte rentes plus een termijnpremie (een vergoeding voor toekomstig renterisico). Ten aanzien van de onzekerheid wordt bij de QML-methode gebruik gemaakt van een benadering die het schattingsproces aanzienlijk vereenvoudigt.

Uit de simulatiestudie blijkt dat deze benadering nog steeds leidt tot een goede beschrijving van de rente-termijnstructuur. De resultaten kunnen dan ook zonder probleem worden gebruikt ter bepaling van bijvoorbeeld optieprijzen. Ten aanzien van de dynamiek van de korte rente is de methode echter beduidend minder succesvol. Voorspellingen met het model leveren nauwelijks betere resultaten op dan een naïeve 'geen verandering' veronderstelling. Deze uitkomsten zijn vooral een gevolg van de grote mate van persistentie in rentes. Om nauwkeurige schattingen te krijgen is daardoor een zeer lange tijdreeks nodig. De rente-termijnstructuur geeft hier geen extra informatie over, aangezien korte termijndynamiek en termijnpremie in dit model niet afzonderlijk worden geïdentificeerd. •

Peter Vlaar

PROGRAMMA 2006

19 oktober

Titel nog onbekend, Katrin Ullrich (ZEW)

Seminars die geweest zijn en waarvan een paper is op te vragen:

Factor Forecasting with Monthly and Quarterly Data using the EM Algorithm, Christian Schumacher (Bundesbank), 1 juni 2006.

Structural Breaks in the Real Exchange Rate Adjustment Mechanism, Laurence Copeland (Cardiff Business School), 22 juni 2006

Inflexibility of Inflation Targeting Revisited: Modelling the Anchoring Effect, Jan Libich (La Trobe University), 20 juli 2006

Het actuele programma van 2006 is ook te vinden op onze website: www.dnb.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jacqueline van Breugel, tel. 020 - 524 3665, e-mail: j.f.van.breugel@dnb.nl.

Dan McCarthy

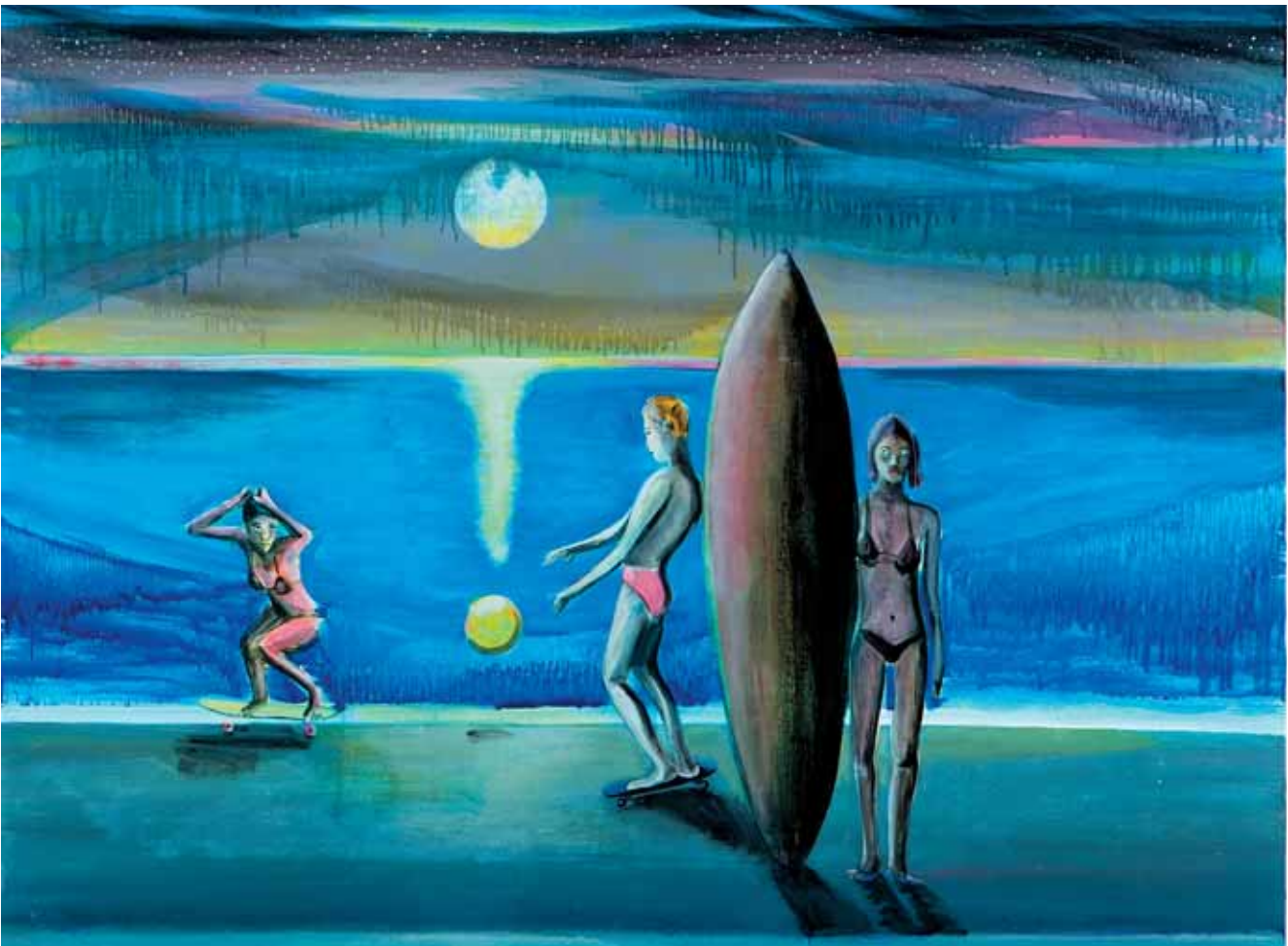
Het unieke van de kunstcollectie van DNB is dat de medewerkers de kunstwerken kunnen lenen voor hun werkplek. Voor een periode van maximaal drie jaar kan een keuze worden gemaakt via het intranet, waar de volledige collectie te raadplegen is. Maar er kan ook vaker worden gewisseld. Sommige mensen maken de keuze afhankelijk van het seizoen. Want, hoewel de airco verkoeling geeft in een warme zomer (de maand juli 2006 zal herinnerd worden als de warmste ooit), kan ook zomerse kunst een verkoelende werking hebben. Een goed voorbeeld daarvan is de recente aanwinst in de collectie, het schilderij 'Full Moon' van Dan McCarthy.

Surfers, skateboarders, meisjes in bikinis en exotische zeelandschappen verwijzen naar Honolulu op Hawaii, waar McCarthy in 1962 is geboren. Drie figuren zijn op een tweedimensionale manier op het doek afgebeeld. Het lijkt alsof de samenhang tussen de figuren

ontbreekt. Hierdoor ontstaat een surrealistische sfeer. Het effect wordt extra versterkt door de bal die lijkt te zweven onder het schijnsel van de maan op het water. Door de wijze van schilderen, hele dunne lagen olieverf die op verschillende plaatsen is uitgelopen, ontstaat een coulisselandschap van lucht en zee, in warme en diepe kleuren.

Volgens McCarthy is het belangrijk om onbevangen naar de schilderijen te kijken om ze op waarde te schatten. Er zijn geen geheimen om de schilderijen beter te kunnen begrijpen. Wel vraagt de kunstenaar geduld van de kijker en de bereidheid het nieuwe te aanvaarden. En dat is een belangrijke reden waarom de Kunstcommissie voor het schilderij is gevallen; een andere kijk op de schilderkunst, en dat op een prettige zomerse manier. •

Alexander Strengers, voorzitter Kunstcommissie

Full moon, 2005, 107 x 142,5.

DNB-publicaties

De volgende uitgaven van de Nederlandsche Bank zijn verkrijgbaar:

- Waar het om draait (publieksbrochure)
- Van kauri tot euro, een korte geschiedenis van het geld, de gulden en de Nederlandsche Bank
- Praktische lesopdrachten:
'Waar voor je geld', 'Ook geld kost geld' en 'Katern Argentinië' (allen tweede fase havo/vwo)
- Cd-rom 'Echt of vals?' en folder 'Kijken, Kantelen, Voelen' over de echtheidskenmerken van de eurobiljetten

Periodiek verschijnen:

- Jaarverslag
- Kwartaalbericht
- Statistisch Bulletin
- Overzicht Financiële Stabiliteit

DNB publiceert ook over haar wetenschappelijk onderzoek:

- Working Papers
- Occasional Studies

Alle uitgaven zijn online beschikbaar.
U vindt ze op www.dnb.nl. De uitgaven kunt u ook bestellen via deze website, per mail (info@dnb.nl) of via een brief, die u kunt richten aan:

De Nederlandsche Bank, Afdeling Facilitaire diensten/
Postkamer, Postbus 98, 1000 AB Amsterdam.

Met de Cd-rom
'Echt of vals?':
leer je echtheids-
kenmerken van
eurobiljetten
kennen

DNB Magazine is een uitgave van De Nederlandsche Bank N.V. Het is een productie van de afdeling Communicatie en verschijnt zes keer per jaar.
Redactie-adres
DNB Magazine
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Telefoon 020 - 524 5781/1910
Fax 020 - 524 2228
E-mail (redactie): magazine@dnb.nl
Internet: www.dnb.nl

Hoofdredactie
Loek van Daalen
Eindredactie
Gitte van 't Hof
Aan dit nummer werkten mee
Joyce Albers, Margot Brautigam,
Jacqueline van Breugel,
Gert Eijkelboom, Frans van der
Heijden, Thijs Kettenis, Jacco Kroon,
Ilse Kuiper, Iman van Lelyveld,
Alexander Strengers,
Rutger Vahl, Erica Verdegaaal,
Peter Vlaar, Benno van der Zaag.

Fotografie/Illustraties
Ciska van der Aa,
Rob Meulemans, ANP, Corbis,
Koning Willem I Stichting.
Vormgeving en druk
Fd-Reproductie DNB
Abonnementen
Een abonnement op DNB Magazine is gratis en uitsluitend schriftelijk of per mail aan te vragen.
Adreswijzigingen en opzeggingen eveneens schriftelijk opgeven.

Abonnementenadministratie
DNB Magazine
Antwoordnummer 2670
1000 PA Amsterdam
E-mail:
aanvraagmagazine@dnb.nl

Artikelen uit DNB Magazine mogen niet zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

Let op! Guldenmunten inwisselen kan nog tot eind 2006

Vindt u in een oude spaarpot, onder het vloerkleed of in de zakken van uw jas nog **guldenmunten**? Dan heeft u **tot het einde van dit jaar** de tijd om ze bij de Nederlandsche Bank in te wisselen. Voor het inwisselen van **oude bankbiljetten** kunt u nog **tot 1 januari 2002** bij ons terecht.

De munten kunnen ingewisseld worden bij één van onze vier agentschappen in Amsterdam, Wassenaar, Hoogeveen en Eindhoven. De adressen vindt u op onze website en in de brochure 'Help! Ik vind nog guldens!'. Vanaf 2 oktober kunt u ook terecht bij de postkantoren.

Brochure 'Help! Ik vind nog guldens!'

Hierin vindt u antwoorden op diverse vragen over het inwisselen van guldens en wat te doen met oude valuta uit de eurolanden.

De brochure is gratis te bestellen via e-mail en via de Informatiedesk.

Ook is hij te downloaden van onze website.

Meer informatie

Informatiedesk: 0900 - 520 0520 (€ 0,35 per gesprek),
bereikbaar op werkdagen tussen 09.00 en 17.00 uur.

Website: www.dnb.nl

E-mail: info@dnb.nl